

ความสัมพันธ์อาเซียน-รัสเซีย

๑. ภาพรวม

๑.๑ ความสัมพันธ์อาเซียน-รัสเซีย เริ่มต้นจากการที่รัสเซียได้สถาปนาความสัมพันธ์ในฐานะคู่หารือ (consultative relations) กับอาเซียนในปี ๒๕๓๔ และพัฒนาความสัมพันธ์จนได้รับสถานะประเทศคู่เจรจา ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน สมัยที่ ๒๙ เมื่อกรกฎาคม ๒๕๓๙ ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย และเมื่อปี ๒๕๔๗ รัสเซียได้ภาคยานุวัติสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia - TAC)

๑.๒ ในระดับผู้นำ ได้มีการประชุมสุดยอดอาเซียน-รัสเซีย ครั้งแรกในปี ๒๕๔๘ ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย และครั้งที่ ๒ ในปี ๒๕๕๓ ที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม และทุกปีจะมีการประชุมระดับรัฐมนตรี ต่อเนื่องกับการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน เพื่อหารือในเรื่องที่สนใจร่วมกันและกำหนดทิศทางความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างกัน นอกจากนี้ ยังมีการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสและการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจดูแลภาพรวมการดำเนินความสัมพันธ์ในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ รวมทั้งมีกลไกเพื่อประสานงานและติดตามการดำเนินงานผ่านการประชุมระดับอธิบดี ทั้งนี้ ในรายละเอียด มีคณะกรรมการร่วมด้านการวางแผนและการจัดการซึ่งมีคณะทำงานรายสาขา เช่น คณะทำงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ คณะทำงานว่าด้วยความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

๒. ด้านการเมืองและความมั่นคง

๒.๑ รัสเซียมีปฏิสัมพันธ์กับอาเซียนในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ได้แก่ ASEAN Regional Forum (ARF) ASEAN Defence Ministers' Meeting - Plus (ADMM-Plus) SOMTC+Russia และ East Asia Summit (EAS) โดยประเด็นที่อาเซียนและรัสเซียให้ความสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมความร่วมมือเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะการฟอกเงิน และการต่อต้านการก่อการร้าย

๒.๒ ในกรอบ ADMM-Plus ไทยกับรัสเซียเป็นประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทางทหาร (Experts' Working Group on Military Medicine) ซึ่งเป็น ๑ ใน ๖ สาขาความร่วมมือหลักในกรอบ ADMM-Plus ระหว่างปี ๒๕๕๗-๒๕๕๙

๓. ด้านเศรษฐกิจ

๓.๑ เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ ที่ประชุม AEM ครั้งที่ ๔๔ ได้รับรอง ASEAN-Russia Comprehensive Roadmap on Trade and Investment โดยปัจจุบัน อยู่ระหว่างการจัดทำ Work Plan for the Implementation of the ASEAN-Russia Comprehensive Roadmap เพื่อดำเนินการตาม Roadmap ดังกล่าว

๓.๒ ปัจจุบัน มูลค่าการค้าระหว่างอาเซียน-รัสเซียยังมีไม่มากนัก (ปี ๒๕๕๒ เท่ากับ ๘.๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) คิดเป็นเพียง ๐.๖ ของมูลค่าการค้าระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา โดยสินค้าสำคัญที่รัสเซียส่งออกมา

อาเซียน ได้แก่ ชิ้นส่วนประกอบโลหะ เคมีภัณฑ์ และสินค้าประกอบจากสินแร่ ในขณะที่อาเซียนส่งออกสินค้าประเภทเครื่องจักร เครื่องใช้อิเล็กทรอนิกส์ อาหารสำเร็จรูปและน้ำมันประกอบอาหาร

๓.๓ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๖ สภาธุรกิจอาเซียน-รัสเซีย (ASEAN-Russia Business Council) ได้จัดงาน ASEAN-Russia Business Forum ขึ้น ณ นครเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครือข่ายทางธุรกิจระหว่างนักธุรกิจอาเซียนกับรัสเซีย โดยได้เชิญผู้แทนภาครัฐและเอกชนชั้นนำของไทย อาทิ กระทรวงพาณิชย์ สภาธุรกิจไทย-รัสเซีย บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ เข้าร่วมด้วย

๔. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

๔.๑ ในช่วงที่ผ่านมา รัสเซียให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความสัมพันธ์อาเซียน-รัสเซียในระดับประชาชนต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์อาเซียน-รัสเซีย (ASEAN Center) ซึ่งตั้งอยู่ที่สถาบัน Moscow State Institute of International Relations (MGIMO) ล่าสุดคือ การจัดงาน ASEAN-Russia Youth Summit ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๑๓-๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงมอสโก โดยมีผู้เข้าร่วมจากภาครัฐ ภาควิชาการ สื่อมวลชน และนักศึกษา/ประชาชนทั่วไปประมาณ ๑๕๐ คน

๔.๒ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ประเทศสมาชิกอาเซียนและรัสเซียได้ลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านวัฒนธรรมระหว่างอาเซียนกับสหพันธรัฐรัสเซีย ไทยได้ดำเนินการตามกระบวนการภายในของไทย เพื่อให้ความตกลงดังกล่าวมีผลบังคับใช้ และได้แจ้งสำนักเลขาธิการอาเซียน เมื่อ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ ขณะนี้ความตกลงยังไม่มีผลบังคับใช้ เนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศยังดำเนินการตามกระบวนการภายในไม่เสร็จสิ้น

๕. ความตกลง/กิจกรรมที่สำคัญ

๕.๑ ปฏิญญาร่วมอาเซียน-รัสเซียว่าด้วยความเป็นหุ้นส่วนเพื่อสันติภาพ ความมั่นคง ความมั่งคั่งและการพัฒนาในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ปี ๒๕๔๖ (Joint Declaration of the Foreign Ministers of the Russian Federation and ASEAN on Partnership for Peace and Security, and Prosperity and Development in the Asia-Pacific Region)

๕.๒ ปฏิญญาร่วมว่าด้วยความร่วมมือเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศ ปี ๒๕๔๗ (ASEAN-Russia Joint Declaration for Cooperation to Combat International Terrorism)

๕.๓ ความตกลงระหว่างรัฐบาลประเทศสมาชิกอาเซียนกับรัฐบาลสหพันธรัฐรัสเซียว่าด้วยความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา ปี ๒๕๔๘ (Agreement between the Governments of the Member Countries of the Association of Southeast Asian Nations and the Government of the Russian Federation on Economic and Development Cooperation)

๕.๔ ปฏิญญาร่วมอาเซียน-รัสเซียว่าด้วยหุ้นส่วนที่ก้าวหน้าและรอบด้าน ปี ๒๕๔๘ (Joint Declaration of the Heads of State/Government of the Member Countries of the Association of Southeast Asian Nations and the Head of State of the Russian Federation on Progressive and Comprehensive Partnership)

๕.๕ ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านวัฒนธรรมระหว่างรัฐบาลประเทศสมาชิกอาเซียนกับรัฐบาลรัสเซีย ปี ๒๕๕๓ (Agreement on Cultural Cooperation between the Governments of the Member States of the ASEAN and the Government of the Russian Federation) ซึ่งจะมีผลบังคับใช้โดยสมบูรณ์เมื่อประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศและรัสเซียมีหนังสือแจ้งการเข้าเป็นภาคีความตกลงฯ ในขั้นนี้ ประเทศที่ได้มีหนังสือแจ้งการเข้าเป็นภาคีแล้ว ได้แก่ บรูไนฯ มาเลเซีย เมียนมาร์ สิงคโปร์ รัสเซีย ไทย และฟิลิปปินส์

๕.๖ โครงการความร่วมมือด้านพลังงานอาเซียน-รัสเซีย ปี ค.ศ. ๒๐๑๐-๒๐๑๕ (ASEAN-Russia Energy Cooperation Work Programme ๒๐๑๐-๒๐๑๕)

กองการเมืองและความมั่นคง

กรมอาเซียน

มกราคม ๒๕๕๗